

PRYWATNOPRAWNA
OCHRONA DZIECKA POCZĘTEGO
W PRAWIE RZYMSKIM

PIOTR NICZYPORUK

PRYWATNOPRAWNA
OCHRONA DZIECKA POCZĘTEGO
W PRAWIE RZYMSKIM

Temida2

Białystok 2009

© Copyright by Temida 2
Białystok 2009

Rada Programowa Wydawnictwa Temida 2:

Leonard Etel, Marian Grzybowski, Adam Jamróz, Dariusz Kijowski, Cezary Kosikowski, Adam Lityński, Emil Pływaczewski, Stanisław Prutis, Eugeniusz Ruśkowski, Walerian Sanetra, Halina Świączkowska, Bogdan Wierzbicki

Redaktor naukowy wydawnictwa:

Halina Świączkowska

Żadna część tej pracy nie może być powielana i rozpowszechniana w jakiegokolwiek formie i w jakikolwiek sposób (elektroniczny, mechaniczny), włącznie z fotokopowaniem – bez pisemnej zgody wydawcy.

ISBN 978–83–89620–65–1

Recenzent:

Wiesław Mossakowski

Opracowanie graficzne i typograficzne:

Andrzej Polech

Projekt okładki:

Andrzej Polech

Redakcja techniczna:

Jerzy Banasiuk

Korekta:

Bogumiła Mancewicz

Wydawca: Temida 2

Przy współpracy i wsparciu finansowym

Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku

Spis treści

WYKAZ SKRÓTÓW	9
---------------	---

WSTĘP

§ 1. Przedstawienie problemu badawczego	15
§ 2. Zakres i układ pracy	18
§ 3. Podstawa źródłowa	20
§ 4. Omówienie literatury	22

ROZDZIAŁ I

SYTUACJA PRAWNA DZIECKA POCZĘTEGO, A JESZCZE NIE URODZONEGO W RZYMSKIM PRAWIE PRYWATNYM

§ 5. Łacińska terminologia związana z dzieckiem poczętym i jego ochroną	29
1. Określenia stosowane w źródłach prawa rzymskiego wobec dziecka poczętego, a jeszcze nie urodzonego	29
1. 1. <i>Nasciturus</i>	29
1. 2. <i>Venter</i>	31
1. 3. <i>Qui in utero est</i>	33
1. 4. <i>Qui nasci spera(n)tur</i>	34
1. 5. <i>Partus</i>	35
1. 6. <i>Conceptus</i>	37
1. 7. <i>Fetus</i>	39
2. <i>Postumus</i> (pogrobowiec)	39
3. Terminologia związana z ochroną dziecka poczętego w prawie rzymskim	42
3. 1. Znaczenie określenia <i>cura</i>	42
3. 2. <i>Custodia</i>	45
§ 6. Status dziecka poczętego	47
1. Dziecko poczęte w małżeństwie (<i>iustum matrimonium</i>)	49
2. Dziecko poczęte poza małżeństwem	51
3. <i>Favor libertatis</i>	53
§ 7. Podmiotowość prawna dziecka poczętego w prawie rzymskim	55
§ 8. Zakres ochrony prawnej dziecka poczętego	65
§ 9. Wnioski	70

ROZDZIAŁ II

ŚRODKI OCHRONY PRAWNEJ ZWIĄZANE Z CIAŻĄ I PORODEM

§ 10. Rzymskie regulacje prawne związane z ochroną dziecka poczętego i przyczyny ich wydania	73
§ 11. Stwierdzenie ciąży (<i>inspectio ventris</i>)	82
§ 12. Obserwacja ciąży i porodu (<i>custodia ventris–custodia partus</i>)	92
§ 13. Skutki stosowania edyktu dla dziecka poczętego	104
§ 14. Wnioski	107

ROZDZIAŁ III

UPRAWNIENIA DZIECKA POCZĘTEGO W RZYMSKIM PRAWIE SPADKOWYM

§ 15. Pogrobowiec (<i>postumus</i>) a testament	109
1. Uprawnienia pogrobowców własnych (<i>postumi sui</i>) do spadku	109
2. Pogrobowiec obcy (<i>postumus alienus</i>)	120
3. <i>Postumi Aquiliani</i>	124
4. <i>Postumi Vellaeani</i>	125
5. <i>Postumi Iuliani</i>	128
§ 16. Dziedziczenie beztestamentowe pogrobowca	129
1. Dziedziczenie beztestamentowe według <i>ius civile</i>	129
2. Dziecko poczęte, a jeszcze nie urodzone dziedzicem beztestamentowym	132
3. Dziecko poczęte w pretorskim dziedziczeniu beztestamentowym (<i>bonorum possessio</i>)	139
§ 17. Wprowadzenie w posiadanie w imieniu dziecka poczętego (<i>missio in possessionem ventris nomine</i>)	143
§ 18. Wnioski	152

ROZDZIAŁ IV

SPRAWOWANIE PIECZY NAD DZIECKIEM POCZĘTYM, A JESZCZE NIE URODZONYM (*CURA VENTRIS*)

§ 19. Piecza nad dzieckiem poczętym, a jeszcze nie urodzonym (<i>cura ventris</i>)	155
1. <i>Cura ventris</i> jako jeden z rodzajów kurateli	155
2. Sposoby ustanawiania kuratora	160
3. Osoby uprawnione do wystąpienia z żądaniem wyznaczenia kuratora	163
4. Podstawa prawna powołania kuratora	166

5. Uprawnieni do sprawowania kurateli	168
6. Czas trwania <i>cura ventris</i> i jej ustanie	170
§ 20. Obowiązki <i>curatoris ventris</i>	174
1. Majątek spadkowy przed ustanowieniem kuratora	174
2. Zarządzanie dobrami (<i>administratio</i>)	176
3. Alimentacja	181
4. Inne obowiązki kuratora	188
§ 21. Gwarancje należytego sprawowania kurateli	190
1. Spisanie majątku	190
2. Złożenie zabezpieczenia (<i>satisdatio</i>)	191
3. Hipoteka na majątku kuratora	194
§ 22. Odpowiedzialność i roszczenia kuratora	196
1. Odpowiedzialność spoczywająca na <i>curator ventris</i>	196
2. Roszczenia <i>curatoris ventris</i>	201
§ 23. Wnioski	203
ZAKOŃCZENIE	207

INDEX ŹRÓDEŁ

1. Źródła prawne	213
2. Źródła literackie	223
3. Źródła epigraficzne i papirologiczne	232

BIBLIOGRAFIA

1. Wydawnictwa źródłowe, słownikowe i encyklopedyczne	233
2. Literatura	237
ZUSAMMENFASSUNG	279